ECLI:LV:AT:2021:1021.A420248420.6.L
Lieta Nr. A420248420, SKA-1012/2021
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2021.gada 21.oktobrī

[1] Senātā saņemta pieteicējas SIA „CRC" kasācijas sūdzība par Administratīvās rajona tiesas 2021.gada 24.marta spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicējas pieteikums par Iepirkumu uzraudzības biroja 2020.gada 31.augusta lēmuma Nr. 4-1.2/20-162 un 2020.gada 21.septembra lēmuma Nr. 4-1.3 atzīšanu par prettiesisku.

Tiesa spriedumā konstatējusi, ka Tiesu administrācija izsludināja atklātu konkursu „Kopētāju noma un servisa apkalpošana", lai tiesu darba nodrošināšanas vajadzībām iegādātos kopētāju nomas un servisa apkalpošanas pakalpojumu. Konkursā piedāvājumus iesniedza pieteicēja un vēl viens komersants, kurš tika atzīts par konkursa uzvarētāju. Ar 2020.gada 31.augusta lēmumu Iepirkumu uzraudzības birojs noraidījis, savukārt ar 2020.gada 21.septembra lēmumu atteicies izskatīt pieteicējas sūdzības par konkursa nolikumā norādītajām prasībām un konkursa rezultātiem. Tiesa pārsūdzētajā spriedumā atzina, ka nolikumā izvirzītās strīdus prasības ir objektīvi pamatotas un nav saskatāms, ka pasūtītāja tās būtu izvirzījusi ar mērķi radīt nepamatotas priekšrocības vienam konkrētam piegādātājam – konkursa uzvarētājam.

[2] Pieteicējas kasācijas sūdzības pamatā ir uzskats, ka iepirkuma priekšmeta kvalitatīvās prasības var tikt atzītas par tiesiskām vienīgi tad, ja pasūtītājs spēj pamatot, ka tā mērķa sasniegšanai ir piemērotas tikai attiecīgās, nevis citas prasības, un ja pasūtītāja mērķi pieņemamā kvalitātē nav iespējams sasniegt ar citu prasību izvirzīšanu. Turklāt pieteicēja uzskata, ka pasūtītājs nevar atsaukties uz vēlmi/nepieciešamību saņemt tādu preci, kas nodrošina pēc iespējas ērtāku un efektīvāku preces lietošanu, ja tādēļ tiek izvirzītas tādas prasības, kuru rezultātā par iepirkuma uzvarētāju tiek atzīts pretendents, kura piedāvātās preces ir ievērojami dārgākas par citām tirgū pieejamām precēm. Tāpēc, pieteicējas ieskatā, pirmās instances tiesa nevarēja atzīt par tiesiskām strīdus iepirkuma nolikuma tehniskajā specifikācijā ietvertās prasības piegādājamo drukas iekārtu kontrolpaneļa izmēram un ievilcēja spējai apstrādāt noteikta svara papīru.

Atbildot uz minētajiem argumentiem, senatoru kolēģija vispirms vēlas vērst pieteicējas uzmanību uz Senāta praksē jau iepriekš konsekventi atzīto: tikai pats pasūtītājs zina, kāda veida prece vai pakalpojums tam ir nepieciešams, tāpēc tieši pasūtītāja kompetencē ir noteikt, kādām kvalitātes prasībām jāatbilst iepirkuma priekšmetam. Ne iespējamais piegādātājs, ne tiesa nevar pasūtītāja vietā noteikt, kāda veida prece vai pakalpojums pasūtītājam nepieciešams un kādām prasībām līdz ar to būtu jāatbilst precei vai pakalpojumam, kuru pasūtītājs vēlas iegādāties. Šie jautājumi primāri ir vienīgi paša pasūtītāja ziņā un izriet no tā mērķa, kura dēļ iepirkuma procedūra tiek rīkota. Tāpēc vispārīgi pasūtītājam ir plaša rīcības brīvība tam nepieciešamās preces kvalitātes prasību noteikšanā, un ne iespējamie piegādātāji, ne tiesa nav kompetenti šajā rīcības brīvībā iejaukties. Tas attiecīgi nozīmē, ka strīda par pasūtītāja izvirzīto preces kvalitātes prasību pamatotību gadījumā tiesai ir jāpārliecinās vienīgi par to, vai attiecīgās prasības nav patvaļīgas – proti, vai tās ir objektīvi samērojamas ar iepirkuma priekšmetu un vai tās nerada nepamatotas priekšrocības kādam no pretendentiem (sal., piemēram, *Senāta 2019.gada 9.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1730/2019 (ECLI:LV:AT:2019:1209.A420265119.6.L) 8. un 11.punkts, 2020.gada 27.augusta sprieduma lietā Nr. SKA-297/2020 (ECLI:LV:AT:2020:0827.A420336717.9.S) 6.–8.punkts, 2021.gada 31.marta sprieduma lietā Nr. SKA-322/2021 (ECLI:LV:AT:2021:0331.A420296418.5.S) 7.punkts*).

Tādējādi, lai novērtētu, vai pasūtītāja izvirzītās iepirkuma priekšmeta kvalitatīvās prasības ir tiesiskas, izšķiroši ir tas, vai tās ir objektīvi vērstas uz kvalitatīva izpildījuma saņemšanu. Savukārt, lai nonāktu pie secinājuma, ka attiecīgās prasības ir objektīvi vērstas uz iepirkuma priekšmetam atbilstoša un pēc iespējas kvalitatīva izpildījuma saņemšanu, kā viens no būtiskākajiem aspektiem ir vērtējams tieši mērķis, ko pasūtītājs ar attiecīgajām prasībām vēlas sasniegt. Nepareizs ir pieteicējas uzskats, ka tādi mērķi kā preces lietojamības ērtums un ātrums nevar veidot apstākļus, kas pamato pasūtītāja izvirzīto iepirkuma priekšmeta kvalitatīvo prasību tiesiskumu.

[3] Pirmās instances tiesa, vērtējot strīdus prasību pamatotību, ir ievērojusi minētās Senāta atziņas. Tiesa secināja, ka tiesu darbiniekiem kā iepirkuma priekšmetā ietilpstošo drukas iekārtu gala patērētājiem tās ir ērtāk un ātrāk izmantot, ja drukas iekārtām ir pēc iespējas lielāks kontrolpanelis un ir iespēja dokumentu ievilcējā ievietot dažāda svara papīru. Tāpēc ir objektīvi saprotams, kādēļ pasūtītāja iepirkuma nolikuma tehniskajā specifikācijā ir izvirzījusi strīdus prasības. Tiesa arī konstatēja, ka strīdus prasībām atbilst vismaz četru dažādu ražotāju drukas iekārtu modeļi, tāpēc tās nevar tikt uzskatītas par tādām, kas ir vērstas uz konkrēta pretendenta interešu nodrošināšanu iepretim citiem pretendentiem. Līdz ar to tiesa atzina, ka strīdus prasības nav vērtējamas kā patvaļīgas.

Pieteicējas kasācijas sūdzībā norādītie argumenti nav vērtējami kā tādi, kas pamatotu, kādēļ minētais tiesas secinājums ir nepareizs. To, ka tiesu darbā var būt nepieciešams kopēt/skenēt dažāda veida/svara papīrus, nenoliedz arī pieteicēja. Pieteicējas apsvērumi, ka drukas iekārtu ērtāku lietošanu nodrošina uz kontrolpaneļa esošās ikonas un uzraksti, nevis lielāks kontrolpanelis, un ka papīru ar nelielu svaru var skenēt arī manuāli, nevis to ievietojot dokumentu ievilcējā, liecina vienīgi par pieteicējas subjektīvu uzskatu, ka drukas iekārtu gala patērētāji savas publiskās funkcijas varētu veikt, arī izmantojot drukas iekārtas ar citādiem parametriem, nekā noteikts iepirkuma nolikumā. Tomēr šādi apsvērumi ir vērsti uz iejaukšanos pasūtītājas rīcības brīvībā noteikt, kādām prasībām ir jāatbilst tai nepieciešamajām drukas iekārtām, un paši par sevi neliecina, ka strīdus prasības ir nesamērīgas un nepamatoti ierobežo konkurenci. Turklāt ir arī acīmredzami, ka ar prasību nodrošināt papīra skenēšanu manuāli (nevis ievietojot papīru dokumentu ievilcējā, kā tas ir noteikts iepirkuma nolikumā), nevarētu tādā pašā kvalitātē tikt sasniegti tie mērķi, kuru dēļ pasūtītāja attiecīgo prasību ir izvirzījusi – proti, dokumentu skenēšanas ērtību un ātrumu. Arī pieteicējas atsaukšanās uz to, ka citu valstu tiesās plaši tiekot izmantoti tieši *Xerox* ražotie drukas iekārtu modeļi, kuri pasūtītājas izvirzītajām prasībām neatbilst, pati par sevi nepamato, kādēļ strīdus prasības uzskatāmas par prettiesiskām. Tas, ka, iespējams, ir citas valstis, kuru tiesās tiek izmantoti cita veida kopētāji, nenozīmē, ka nepamatota ir pasūtītāja vēlme nodrošināt, lai Latvijas tiesās varētu izmantot pēc iespējas lietotājam ērtāku un kopēšanas/skenēšanas ziņā efektīvāku iekārtu. Turklāt pieteicēja nav norādījusi ne konkrētus datus, kas minēto apgalvojumu pamatotu, ne arī skaidrojumu, kādēļ citu valstu tiesas drukas iekārtu lietošanas kontekstā būtu pielīdzināmas Latvijas tiesām (tostarp,

ka arī citu valstu tiesās tiek izmantots papīrs ar nelielu svaru, kā tas ir Latvijas tiesās).

Pretēji pieteicējas uzskatam, pasūtītājam iepirkuma priekšmeta kvalitatīvās prasības arī nav obligāti jānosaka tā, lai tām atbilstu lētākās tirgū pieejamās attiecīgās kategorijas preces. Ne visos gadījumos publiskā iepirkuma procedūras galvenais mērķis – pasūtītāja līdzekļu efektīva izmantošana – var tikt sasniegts, iegādājoties tieši naudas izteiksmē vislētākās preces. Par valsts un pašvaldību budžeta līdzekļu efektīvu izlietojumu liecina tādu preču iegāde, kas vislabāk spēj nodrošināt to pasūtītāja vajadzību, kuras dēļ konkrētā iepirkuma procedūra tiek rīkota (sal. *Senāta 2021.gada 31.marta sprieduma lietā Nr. SKA-322/2021 (ECLI:LV:AT:2021:0331.A420296418.5.S) 7.punkts*). Tāpēc tādā situācijā, kā izskatāmajā lietā, kad pasūtītājai ir būtiski, lai tiesas darbinieki varētu ērti un ātri izmantot iepirkuma rezultātā piegādājamās drukas iekārtas, pasūtītājai finanšu līdzekļu taupīšanas nolūkā nav obligāti jāsamierinās ar tādām iekārtām, kuras minēto mērķu sasniegšanu nodrošina zemākā līmenī nekā citas tirgū pieejamas iekārtas.

Līdz ar to šie pieteicējas argumenti nevar būt pamats lietas izskatīšanai kasācijas kārtībā.

[4] Pieteicēja kasācijas sūdzībā arī norāda, ka tiesa esot nepamatoti atteikusies izvērtēt pēc būtības pieteicējas argumentus par iepirkuma nolikumā ietvertajām pretendentu iepriekšējās profesionālās pieredzes prasībām. Pieteicēja Iepirkumu uzraudzības birojam minētos argumentus neesot norādījusi, jo tās piedāvājums atbilda iepriekšējās pieredzes prasībām. Turklāt tiesa neesot ņēmusi vērā, ka tikai viens iespējamais piegādātājs spējot izpildīt drukas iekārtām izvirzīto kvalitātes prasību un pretendentiem izvirzīto iepriekšējās profesionālās pieredzes prasību kombināciju (kopumu).

Senatoru kolēģija atzīst, ka minētie argumenti nevar būt pamats kasācijas tiesvedības ierosināšanai. Ja pieteicēja uzskatīja, ka tieši vairāku iepirkuma nolikumā norādīto prasību kombinācija ir tāda, kas rada nepamatotas priekšrocības konkrētam iepirkuma pretendentam iepretim citiem pretendentiem, tad pieteicējai šāds uzskats bija jāpauž jau nolikuma prasību apstrīdēšanas stadijā. Pieteicēja nav norādījusi objektīvus šķēršļus, kas pieteicējai liedza izteikt šādus iebildumus likumā noteiktajā nolikuma prasību apstrīdēšanas termiņā. Par tādu nav uzskatāms arī pieteicējas norādītais apstāklis, ka tās piedāvājums atbilda iepriekšējās profesionālās pieredzes prasībām. Publiskā iepirkuma procedūras regulējums neliedz pretendentam iebilst pret iepirkuma nolikuma prasību kombināciju, ja arī attiecīgā pretendenta piedāvājums atbilst vienai vai vairākām no strīdus kombināciju veidojošajām nolikuma prasībām (sal. *Senāta 2021.gada 24.septembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-1302/2021 (ECLI:LV:AT:2021:0924.A420206921.11.L), kuras dalībniece ir arī pieteicēja, 6.punktu, kurā vērtēts tieši šāds gadījums*).

Turklāt kritiski ir vērtējams arī pieteicējas apgalvojums, ka konkrēto iepirkuma nolikumā norādīto prasību kombināciju spējot izpildīt tikai viens iespējamais piegādātājs. Pieteicēja nav pamatojusi, kādēļ pieteicējas aptaujātie dažādu ražotāju drukas iekārtu pārstāvji būtu uzskatāmi par vienīgajiem pretendentiem, kas varēja piedalīties konkrētajā iepirkumā. Tāpat ņemams vērā, ka publiskā iepirkuma procedūras regulējuma pamatā ir princips, ka katrai konkrētā iepirkuma procedūrā ieinteresētajai personai ir pašai aktīvi jāvēršas pret savu tiesību aizskārumu. Tā kā konkrētajā gadījumā neviens cits iespējamais piegādātājs, tostarp pieteicējas aptaujātie komersanti, nav apstrīdējuši drukas iekārtām izvirzīto kvalitātes prasību un pretendentiem izvirzīto iepriekšējās profesionālās pieredzes prasību kombināciju, ir apšaubāms, ka arī citu iespējamo piegādātāju ieskatā tikai viens komersants spēja izpildīt visu iepirkuma nolikumā izvirzīto prasību kopumu. Tādējādi pieteicējas apgalvojums, ka konkursa nolikuma prasības varēja izpildīt tikai viens komersants, ir tikai pieteicējas pieņēmums.

[5] Pieteicēja kasācijas sūdzībā arī argumentē, ka tiesa ir nepareizi interpretējusi Ministru kabineta 2017.gada 28.februāra noteikumu Nr. 107 „Iepirkuma procedūru un metu konkursu norises kārtība" 19.punktu, kas paredz pasūtītāja pienākumu pamatot iepirkuma nolikumā izvirzīto pretendentu atlases prasību objektivitāti un samērīgumu, ja piedāvājumu ir iesniedzis tikai viens piegādātājs.

Izskatāmajā gadījumā piedāvājumus iesniedza divi pretendenti. Vispārīgi nevar izslēgt, ka arī situācijā, kurā piedāvājumu ir iesnieguši divi pretendenti, varētu būt gadījumi, kad pasūtītājam tomēr būtu pamats apsvērt, vai nav nepieciešams atkārtoti izvērtēt iepirkuma nolikumā izvirzīto preces kvalitatīvo prasību objektivitāti un samērīgumu. Tomēr izskatāmā gadījuma kontekstā ir ņemams vērā, ka drukas iekārtām izvirzītajām kvalitātes prasībām atbilda vismaz četru dažādu ražotāju drukas iekārtu modeļi, savukārt pretendenta iepriekšējās profesionālās pieredzes prasībām atbilda iepirkuma uzvarētājs un, kā apgalvots kasācijas sūdzībā, arī pati pieteicēja. Arī pieteicējas iebildumi nerada pamatu uzskatīt, ka konkrētajā gadījumā izvirzītās prasības būtu neobjektīvas vai acīmredzami nesamērīgas ar iepirkuma priekšmetu, jo pieteicējas iebildumi pamatā balstās kļūdainā pieņēmumā, ka pasūtītājam būtu jāpielāgo savas vajadzības tirgū pieejamajām lētākām precēm vai pakalpojumiem. Tādējādi izskatāmajā gadījumā nav pamata atzīt, ka pasūtītājai pēc piedāvājumu saņemšanas vajadzēja vēlīpaši apsvērt, vai tieši strīdus prasības bija pamats nelielajai konkurencei konkrētajā iepirkumā.

[6] Rezumējot minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka pieteicējas kasācijas sūdzībā norādītie apsvērumi nerada šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu. Izskatāmajai lietai arī nav nozīmes judikatūras veidošanā. Tas ir pamats atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

Atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar SIA „CRC" kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2021.gada 24.marta spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore I. Višķere Senatore V. Krūmiņa Senatore L. Paegļkalna